

V Bruseli 19. novembra 2018
(OR. en)

13991/18

CFSP/PESC 1021
DEVGEN 186
CLIMA 203
COPS 417
ENV 729
ONU 96
RELEX 942

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od: Generálny sekretariát Rady
Komu: Delegácie

Predmet: Diplomacia v oblasti vody – závery Rady (19. novembra 2018)

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o diplomacii v oblasti vody, ktoré Rada prijala na svojom 3 652. zasadnutí 19. novembra 2018.

ZÁVERY RADY O DIPLOMACII V OBLASTI VODY

RADA prijala tieto závery:

ÚVOD

1. Voda je základnou podmienkou prežitia ľudstva a ľudskej dôstojnosti, ako aj základným východiskom pre odolnosť spoločností a životného prostredia. Voda je životne dôležitá pre ľudskú výživu a zdravie, má zásadný význam pre správu ekosystémov, poľnohospodárstvo, energetiku a celkovú bezpečnosť planéty. V 21. storočí, vo svete, ktorý čelí nárastu populácie a je stále viac ovplyvňovaný zmenou klímy, medzi hlavné globálne výzvy patria zabezpečenie udržateľného prístupu k bezpečnej vode a sanitácii, dosiahnutie udržateľného hospodárenia s vodami a predchádzanie jej nedostatku, ako aj redukcia povodňových udalostí. Väčšina globálnych zdrojov sladkej vody presahuje hranice, a preto udržateľné a efektívne hospodárenie s nimi je medzinárodnou otázkou, či už na subštátnej, dvojstrannej, regionálnej alebo viacstrannej úrovni.
2. Dostupnosť a kvalita svetových vodných zdrojov a ekosystémov sa zhoršuje, rastie hrozba nedostatku vody a s nimi aj napätia a konflikty súvisiace s prístupom k vode a jej využívaním, čoho súčasťou je aj cezhraničný presah konfliktov súvisiacich s vodou v rámci jednotlivých krajín. Nedostatok vody môže ovplyvniť mier a bezpečnosť, riziká súvisiace s vodou môžu mať závažné ľudské a hospodárske následky, a to všetko môže mať priamy dosah na EÚ, a to aj prostredníctvom migračných tokov.
3. V tejto súvislosti je spolupráca v oblasti vody na všetkých úrovniach dôležitejšia ako kedykoľvek predtým. V súlade s globálnou stratégiou EÚ a správou skupiny odborníkov na vysokej úrovni pre vodu a Globálnej skupiny odborníkov na vysokej úrovni pre vodu a mier je potrebná politická angažovanosť na vysokej úrovni, aby sa zmiernil potenciál spoločných vôd vyvolávať konflikty a predišlo konfliktom, a aby sa podporil mier a stabilita.

4. Je potrebné riešiť následky zmeny klímy súvisiace s vodou, a to aj prostredníctvom budovania synergií medzi diplomaciou v oblasti klímy a v oblasti vody, ako sa uvádza v záveroch Rady o diplomacii v oblasti klímy z 26. februára 2018.

VODA A BEZPEČNOSŤ, STABILITA A PREDCHÁDZANIE KONFLIKTOM

5. Rada sa rozhodla posilniť diplomatickú angažovanosť EÚ v oblasti vody, ako nástroja na podporu mieru, bezpečnosti a stability. Cieľom diplomacie EÚ v oblasti vody musí byť uľahčenie predchádzania konfliktom, ich obmedzovania a riešenia, prispievanie k spravodlivému, udržateľnému a integrovanému hospodáreniu s vodnými zdrojmi od prameňa až po more, ako aj posilnenie odolnosti proti účinkom zmeny klímy na vodné zdroje. Spolupráca v oblasti vody sa musí využiť na posilnenie regionálnej integrácie a riešenie politickej nestability.
6. EÚ dôrazne odsudzuje využívanie vody ako vojnovéj zbrane: v tomto kontexte by ničenie vodnej infraštruktúry, znečisťovanie vody alebo odklon vodných tokov s cieľom obmedziť prístup k vode alebo mu zabrániť, mohli predstavovať porušenie medzinárodného práva.
7. EÚ ma dobré skúsenosti so spoluprácou v oblasti vody, ktorá predstavuje dlhodobú tradíciu, a vyvinie iniciatívy s cieľom podeliť sa o svoje skúsenosti a poznatky s partnerskými krajinami, najmä s krajinami v nestabilnej situácii.
8. Vo veľkej časti Blízkeho východu a severnej Afriky k rastúcej vodnej kríze prispieva kombinácia cyklického sucha, fyzického nedostatku vody a jej nízkej kvality, ozbrojených konfliktov, násilného vysídlenia, zlej správy vôd a nedostatočnej práce inštitúcií. V iných prípadoch, napríklad v oblasti Čadského alebo Aralského jazera sa vodné zdroje dramaticky zmenšujú a očakáva sa, že tlak na ne sa bude ďalej zvyšovať v dôsledku neudržateľného využívania alebo vplyvov zmeny klímy. Výstavba veľkých priehrad na medzinárodných riekach ako sú Níl alebo Mekong môže prispievať k napätiu medzi štátmi v ich povodí a v širších postihnutých oblastiach. EÚ je pripravená podporiť úsilie o riešenie týchto výziev, ak ju o to požiadajú všetky strany.

9. Vysoká predstaviteľka, Komisia a členské štáty EÚ sa vyzývajú, aby zabezpečili, že sa v systémoch včasného varovania pre predchádzanie konfliktom zohľadnia bezpečnostné výzvy spojené s vodou a že sa posilní prepojenie medzi včasným varovaním a včasnými opatreniami vo všetkých politických oblastiach.
10. Komisia a členské štáty sa tiež nabádajú, aby naďalej poskytovali pomoc s cieľom umožniť prístup k vode a sanitácii, a to aj počas humanitárnych kríz, v záujme zvýšenia kapacít v oblasti pripravenosti a predchádzania, čo povedie k záchrane životov, zlepšeniu životnej úrovne a podmienok a prispeje k odolnosti populácií zasiahnutých katastrofami alebo konfliktmi.

CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA V OBLASTI VODY, INŠTITÚCIE A SPRÁVA

11. Jedným z hlavných cieľov diplomacie EÚ v oblasti vody je dlhodobá angažovanosť s cieľom podporiť kooperatívne prístupy na riešenie cezhraničných výziev súvisiacich s vodou. EÚ je pripravená pracovať v partnerstve s ostatnými aktérmi s cieľom podporiť udržateľné hospodárenie s vodami založené na spolupráci a pri tom stimulovať a podporovať regionálnu a medzinárodnú spoluprácu. Dobré príklady takejto spolupráce už existujú v úmorí Stredozemného mora a v Latinskej Amerike. EÚ nabáda všetky relevantné a zainteresované strany, aby vypracovali a dodržiavali cezhraničné dojednania, ktorých súčasťou sú aj špecializované inštitúcie a komisie, a aby maximalizovali ich účinnosť na všetkých úrovniach s cieľom zabrániť politickému a hospodárskemu napätiu medzi štátmi a v ich rámci. Správa, schopnosť adaptácie a inštitucionálne rámce zohrávajú kľúčovú úlohu pri predchádzaní spoločenskému napätiu a konfliktom. Spolupráca v oblasti spoločných vodných zdrojov má zásadný význam pre zabezpečenie trvalého mieru a udržateľného rozvoja.

12. Účinné cezhraničné dojednania a dohody, či už globálne, regionálne alebo dvojstranné si vyžadujú odhodlanie a účasť všetkých pobrežných krajín a krajín v danom povodí. EÚ je tiež pripravená podporiť konštruktívny dialóg medzi dotknutými stranami v súvislosti s významnými projektmi v oblasti infraštruktúry s cezhraničným presahom, či už sa týkajú kvantity alebo kvality vody. EÚ opakovane zdôrazňuje, že pri príprave projektov v krajinách susediacich s EÚ, ktoré majú vplyv na cezhraničné vodné zdroje, je potrebné plne dodržiavať medzinárodné normy v oblasti životného prostredia a jadrovej bezpečnosti. EÚ víta konštruktívny dialóg zameraný na problematiku vody a energetiky v Strednej Ázii, ktorý už viedol k počiatočným dohodám, ako aj platformu EÚ a Strednej Ázie pre spoluprácu v oblasti životného prostredia a vody.
13. EÚ bude pokračovať v podpore prístúpenia k medzinárodným dohodám o spolupráci v oblasti vody a ich dodržiavania, najmä Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier (Helsinský vodný dohovor 1992) a Dohovoru OSN o práve neplavebného využívania medzinárodných vodných tokov (New York 1997) a ďalších relevantných medzinárodných dohôd. EÚ víta globálne otvorenie Helsinského vodného dohovoru pre krajiny mimo paneurópskeho regiónu a vychádzajúc z pozitívnej informačnej kampane v roku 2018 bude ďalej propagovať a podporovať prístúpenie ďalších štátov k tomuto dohovoru.
14. EÚ je odhodlaná podporovať integrované hospodárenie s vodnými zdrojmi a účinnú, udržateľnú a integrovanú správu vôd. Posilnená správa vôd na všetkých úrovniach je základom dlhodobej stability. Vyžaduje si vhodné inštitúcie, spoľahlivé údaje, budovanie kapacít, zvyšovanie informovanosti a financovanie. Mala by podporovať udržateľné, dlhodobé hospodárenie s vodami, ktoré bude odolné proti zmene klímy, ako aj zohľadnenie prepojení medzi vodou, energetikou, potravinovou bezpečnosťou a ekosystémami. EÚ bude s týmto cieľom ďalej spolupracovať s regionálnymi inštitúciami a organizáciami, národnými a miestnymi orgánmi, komunitami a organizáciami občianskej spoločnosti, pričom bude vychádzať aj z existujúcich najlepších postupov a iniciatív vrátane tých, ktoré vypracovali existujúce medzinárodné centrá spolufinancované EÚ.

NEZABÚDAŤ NA NIKOHO – VODA V AGENDE 2030 A PARÍŽSKEJ DOHODE
O ZMENE KLÍMY: VIACSTRANNÁ SPOLUPRÁCA

15. Medzisektorová úloha vody a silné prepojenia medzi vodou a mnohými oblastami politik ako sú napríklad bezpečnosť, ľudské práva, rodová rovnosť, zmena klímy, zdravotníctvo, potravinová bezpečnosť, energetika, vnútrozemská plavba, kontrola znečistenia, biodiverzita, dezertifikácia, degradácia pôdy, ako aj všeobecná potreba rastu, ktorý by bol menej náročný na zdroje, sa zdôrazňujú v Agende 2030 pre udržateľný rozvoj, ako aj v Parížskej dohode o zmene klímy. Využívaním synergii a minimalizáciou negatívnych dôsledkov sa zjednoduší účinné a súdržné vykonávanie obidvoch programov. EÚ podporuje výzvu uvedenú v sendaiskom rámci pre znižovanie rizika katastrof zameranú na väčšiu odolnosť nových a existujúcich kritických vodných infraštruktúr a dôležitosť zvyšovania informovanosti a zlepšovania chápania rizík katastrof spojených s vodou a ich vplyvu na spoločnosť.
16. EÚ je zaviazaná k presadzovaniu ľudských práv na bezpečnú pitnú vodu a sanitáciu ako súčasť práva na primeranú životnú úroveň. EÚ uznáva, že ľudské právo na bezpečnú pitnú vodu zahŕňa prístup všetkých osôb bez diskriminácie k dostatočnému množstvu bezpečnej, fyzicky a finančne dostupnej vody prijateľnej kvality na osobné použitie a použitie v domácnosti. EÚ ďalej uznáva, že ľudské právo na sanitáciu zahŕňa prístup všetkých osôb bez diskriminácie k fyzicky a finančne dostupnej sanitácii vo všetkých oblastiach života, pričom táto sanitácia musí byť bezpečná, hygienická, zabezpečená, spoločensky a kultúrne prijateľná a pritom musí poskytovať súkromie a zaručiť dôstojnosť. V rámci tohto záväzku bude EÚ naďalej podporovať a chrániť obhajcov ľudských práv, ktorí sa venujú otázkam životného prostredia.

17. EÚ opätovne potvrdzuje svoje pevné odhodlanie vykonávať Agendu OSN 2030 a zdôrazňuje, že pokrok pri dosahovaní cieľa č. 6 („zabezpečiť dostupnosť vody, udržateľné hospodárenie s vodami a sanitáciu pre všetkých“) je základom pre dosiahnutie ďalších cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Pretože doterajší pokrok je nedostatočný, ako sa zdôraznilo v súhrnnej správe o vode a sanitácii z roku 2018, EÚ je odhodlaná toto úsilie posilniť prostredníctvom rozvojovej spolupráce a vyzýva všetkých partnerov a zainteresované strany, aby podnikli potrebné ďalšie kroky na dosiahnutie cieľa č. 6, jeho čiastkových cieľov a ostatných cieľov trvalo udržateľného rozvoja súvisiacich s vodou. Všetky zainteresované strany by mali zohrať svoju úlohu pri dosahovaní cieľov integrovaného hospodárenia s vodnými zdrojmi, a to aj na cezhraničnej úrovni. Aktualizované ukazovatele a údaje sú potrebné nielen na sledovanie pokroku, ale aj na účely vyvodzovania zodpovednosti a transparentnosti.
18. Ženy, dievčatá a mladí ľudia zohrávajú zásadnú úlohu pri ľudskom rozvoji a inkluzívnom a udržateľnom raste. Ženy sú zvlášť postihnuté nedostatočným prístupom k vode a sanitácii a súvisiacimi rozmanitými následkami vrátane podnikania dlhých a niekedy nebezpečných ciest na účely prinesenia vody alebo použitia sanitácie a hygienických zariadení. Rada znova zdôrazňuje, že je dôležité začleniť rodové hľadisko do diplomacie v oblasti vody.
19. EÚ zdôrazňuje významný príspevok obehového hospodárstva k šetreniu s vodou, a to aj prostredníctvom jej opätovného využívania, zdôrazňuje úlohu digitálnych, z technológie vychádzajúcich a iných inovatívnych riešení, najmä riešení inšpirovaných prírodou, a nabáda Komisiu a členské štáty, aby financovali a stimulovali výskum a partnerstvá v oblasti vodných inovácií a zapojili do tohto úsilia zainteresované strany z verejnej a súkromnej sféry.
20. Prepojenie medzi vodou a zmenou klímy má zásadný význam. Správy o adaptácii vypracované na základe Parížskej dohody ponúkajú vhodnú príležitosť informovať o vykonávaní opatrení v oblasti udržateľného a integrovaného hospodárenia s vodami v súlade s Parížskou dohodou a Agendou 2030. Samit o klíme 2019 usporiadaný generálnym tajomníkom OSN, bude významnou príležitosťou na zvýšenie informovanosti o potrebe posilniť opatrenia v oblasti klímy, a to v oblasti zmiernenia, ako aj adaptácie.

21. EÚ a jej členské štáty budú prispievať k spoločnému medzinárodnému úsiliu riešiť mnohoraké a prierezové dimenzie problematiky vody komplexným spôsobom. V tejto súvislosti EÚ víta nedávne rokovania Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov, ako aj rokovania na iných fórach, v rámci ktorých sa prepájajú otázky vody, klímy, mieru a bezpečnosti a nabáda členské štáty EÚ, aby aj naďalej zahŕňali tieto otázky do konzultácií a rokovaní Bezpečnostnej rady a iných relevantných fór. EÚ dôrazne podporuje prácu na viacstrannej úrovni, a preto víta samit politického fóra na vysokej úrovni plánovaný na rok 2019 a zdôrazňuje význam účinnej koordinácie práce OSN v oblasti vody a sanitácie, najmä prostredníctvom koordinačného orgánu OSN pre problematiku vody (UN Water) s cieľom posilniť jednotnosť, získať poznatky a uľahčovať strategické diskusie naprieč celým systémom, a tiež zdôrazňuje, že je potrebné, aby sa uskutočnilo zasadnutie OSN na vysokej úrovni zamerané na vodu. EÚ víta začatie uskutočňovania iniciatívy OSN Dekáda pre vodu 2018 – 2028 ako príspevok k urýchleniu dosiahnutia cieľa trvalo udržateľného rozvoja č. 6 a iných cieľov Agendy 2030 súvisiacich s vodou.

POSILNENIE OPATRENÍ

22. EÚ potvrdzuje, že je naďalej odhodlaná riešiť problematiku vody na celom svete. V súlade s globálnou stratégiou EÚ a novým konsenzom o rozvoji EÚ uznáva, že je potrebné prijať konkrétne opatrenia s cieľom posilniť zmysluplné politiky v oblasti vody a lepšie koordinovať medzinárodné úsilie, záujmy a stratégie. Rada vyzýva Vysokú predstaviteľku, Komisiu a členské štáty, aby využili všetky dostupné nástroje a zabezpečili, že integrované politiky a opatrenia v oblasti vody budú riešiť celú škálu výziev: politické a bezpečnostné, rozvojové, humanitárne a environmentálne.
23. Rada nabáda Vysokú predstaviteľku, Komisiu a členské štáty, aby náležite zohľadnili význam vody a sanitácie pri programovaní budúcej finančnej a technickej spolupráce s partnerskými krajinami vrátane nadchádzajúceho viacročného finančného rámca, a aby podporil investície a partnerstvá súkromného sektora v oblasti vodnej infraštruktúry a budovania kapacít s cieľom vyplniť medzery v investíciách, ktoré nemožno pokryť len z verejných financií.